

300 éve a Hajósi Szűz Anya oltalmában

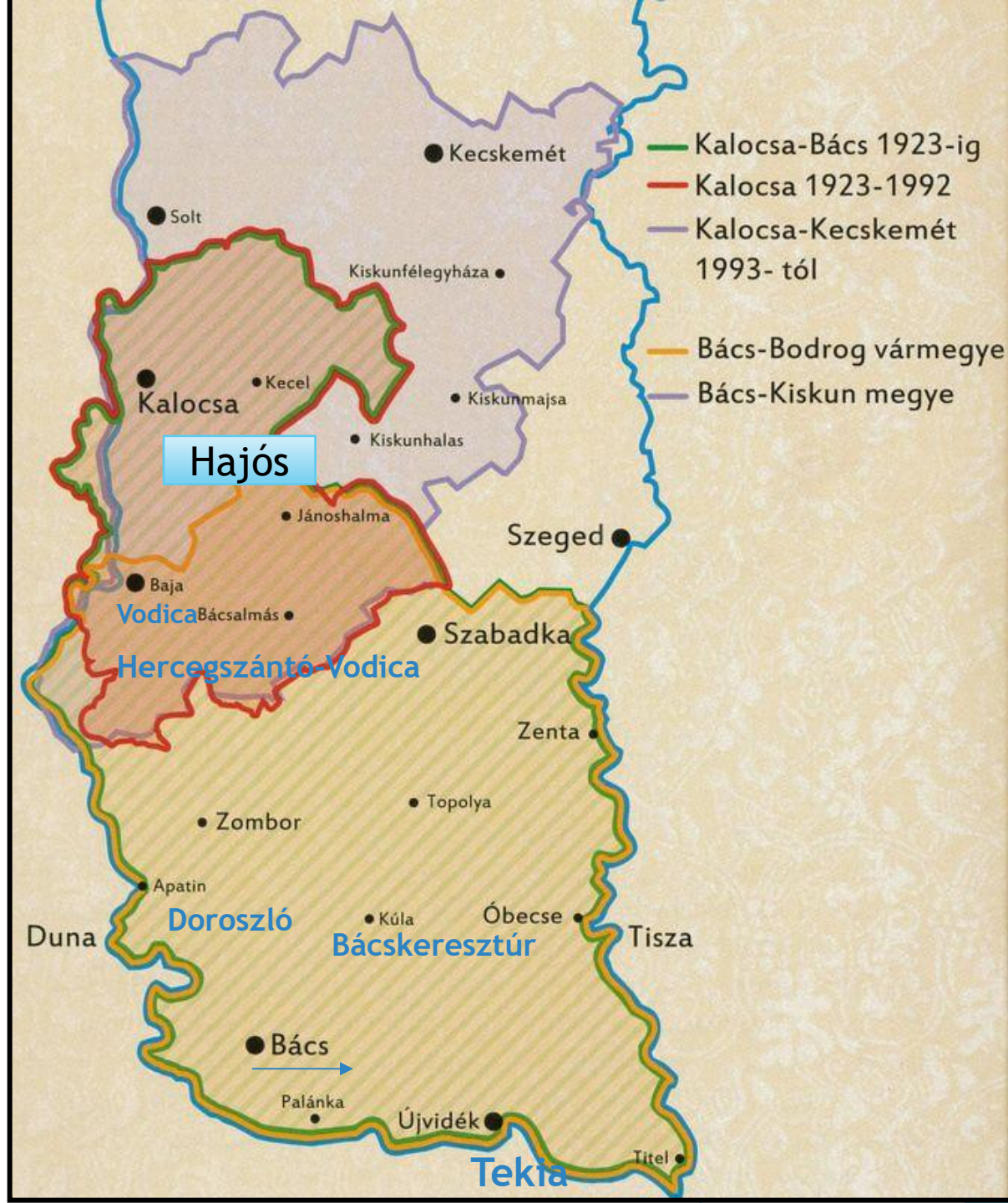

Hajós, 2026. május 8
Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár

dr. Lakatos Adél

„...a harangok ki se tudtak hűlni”

*/Glockana haud itt kenna auskiahla/
Schön Mária gyűjtése*

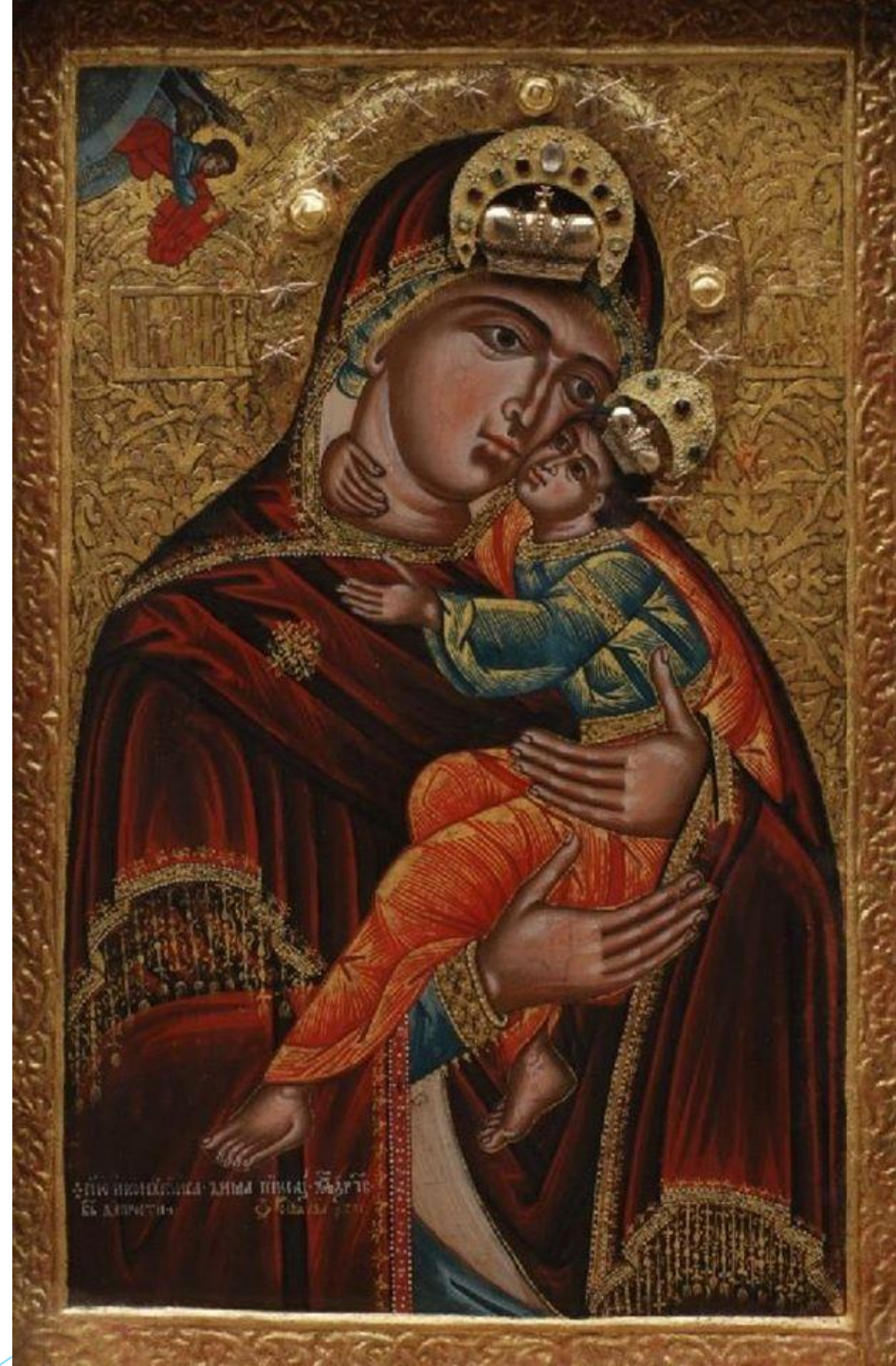
Búcsújáróhelyek a kalocsai-bácsi főegyházmegye területén a török kiűzését követő időszakban (18-19. század)

- ▶ Hajós (Napbaöltözött Asszony-szobor, 15. század vége)
- ▶ Bács (Örvendező Szűz Anya-ikon, 1685)
- ▶ Tekia, Pétervárad közelében (Havi Boldogasszony-kegykép, 1735 körül, Johann Christoph Winkler, Bécs)
- ▶ Baja melletti Vodica (Segítő Mária-kegykép, 1800 körül, Hanisch Mátyás)
- ▶ Bácskeresztúr (római és görögkatolikus kegyhely, 1817)
- ▶ Doroszló (Segítő Mária-szobor, 1859-1861)
- ▶ Hercegszántó melletti Vodica (más néven Máriakert, 1838-ban emelték kápolnáját, Szeplőtelen Fogantatás-szobor, 1938)
- ▶ Kisebb vonzáskörzetűek, pl.: Katymár melletti Bründel (1907, id. Éber Sándor), Csávoly (kápolnája 1874-ben épült), Dusnok (Feketi kápolna, Sarlós Boldogasszony-kegykép, Flakovics András géderlaki plébános)

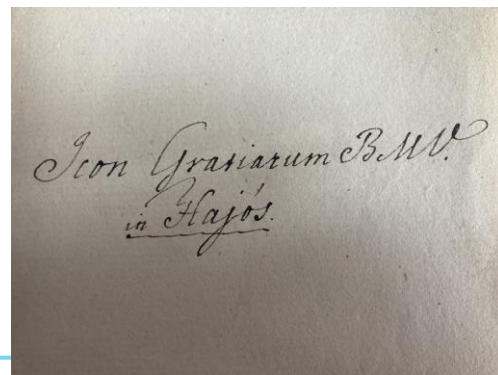
**A bácsi ferences
templom**

**Örvendező Szűz Anya
ikon, a templom
kegyképe. Dima görög
ikonfestő, 1685.**

A hajósi kegyszobor történetének forrásai

A kegyzobor
művészettörténeti és
stíluskritikai vizsgálata

Helytörténeti
tanulmányok. Johann
Joseph Oeler könyve,
1693. Theodor Selig,
Hermann Egyed
tanulmányai.

Levéltári források, pl.
Kalocsai
Főegyházmegyei
Levéltárban

Hajóson gyűjtött
történetek
(Schön Mária
gyűjtése)

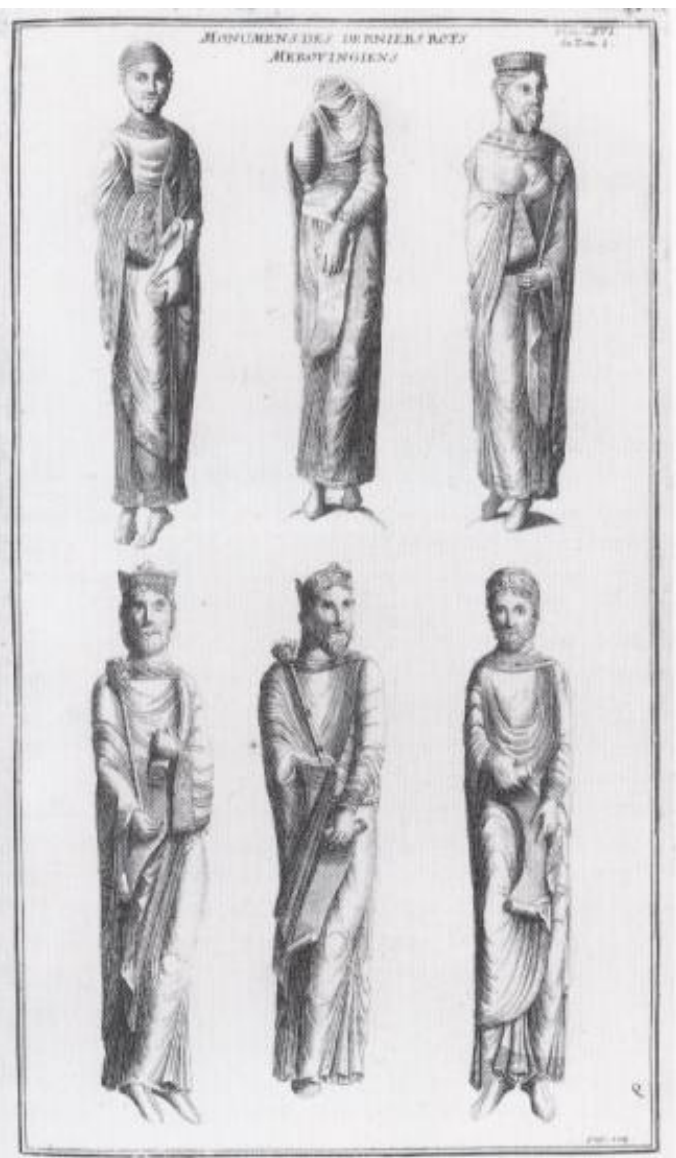
Művészettörténeti elemzés

- ▶ A hajósi kegyszobor az Aranyos, vagy Szép Madonnák korszakában készült későgótikus Mária-ábrázolás. Az eredeti, késő gótikus mű néhány töredéke őrződött meg benne: Mária feje és felső teste a karjai nélkül, a ruházata és a gyermek Jézus.
- ▶ **Készítés helye:** feltehetően Michael Erhart ulmi műhelye.
- ▶ **Hiányosságai, sérülései:** az óházában megélt tűzesetekből, a Magyarországra szállítás következményeiből és a Mária-kultusz jegyében történő átalakításokból eredtek.
- ▶ **17. században öltöztetős jellegének kialakítása:** Először egy fejről leomló stólát, valamint ruhát kapott. 18. század végén mariazeili típusú öltözet kerül a szoborra. Ekkor meg is koronázták mind Mária, mind Jézus alakját. Ez jelentős csonkítással-átalakítással járt.
- ▶ **20. század elején köpenyét kékre festették.** Ismét egyszerűbb stólas öltözetet kapott.
- ▶ **Három restaurálás:** 1913-1917, 1937 és 1988-1989.

Aranyos Madonnák korszaka

Mária-ábrázolások önállósodása, stíluskritikai megfigyelések

- ▶ A 15. században erősödött a Mária-kultusz. Az Aranyos Madonnák alatt a szép, bájos és kedves arcú Mária-ábrázolásokat értették.
- ▶ Gazdag szobrászati díszítést kaptak a gótikus templomok. Az épületszobrok fokozatosan önállósodtak.
- ▶ Az addig merevebb ábrázolások oldottabbak lettek. A mozgás érzékeltetése, az érzelmek kifejezése, az egyes szobrok között interakció ill. mozgalmas ruharedőábrázolás vált jellemzővé.
- ▶ Gazdagodott a Mária-tematika. Mária életének különböző jeleneteit egyre gyakrabban ábrázolták nemcsak falképeken, hanem a templom kapuin is domborművek és szobrok formájában.

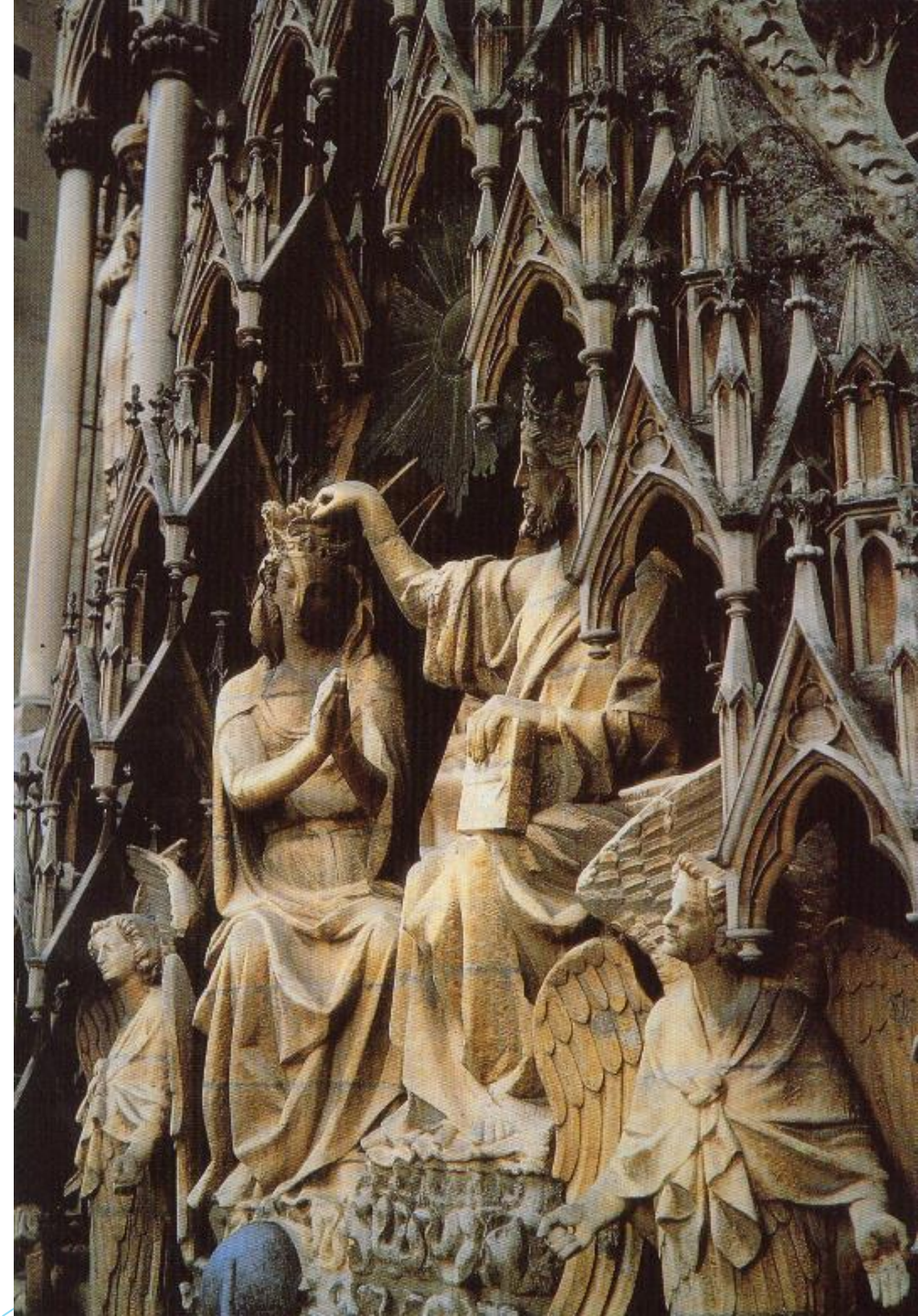
A Párizs melletti Saint-Denis székesegyház kapuszobrai.
A 18. században elpusztultak.

A reimsi Notre-Dame székesegyház Mária-kapujának szobrai

- ▶ A senlisi Notre-Dame templom kapujánál (Franciaország) mozgalmas jelenetet és alakokat láthatunk. Az architrávon látható Mária halála jelenet alakjai élénkek. Az apostolok gyászolnak, az angyalok hevesen gesztikulálnak. A kapu oszlopszobrai is oldottabbak, kifordulnak erre-arra. Nem tapad a ruha az alakokhoz olyan feszesen, a kezek nem szorosan a test mellett vannak. Egyéni vonásokat ábrázoltak itt.

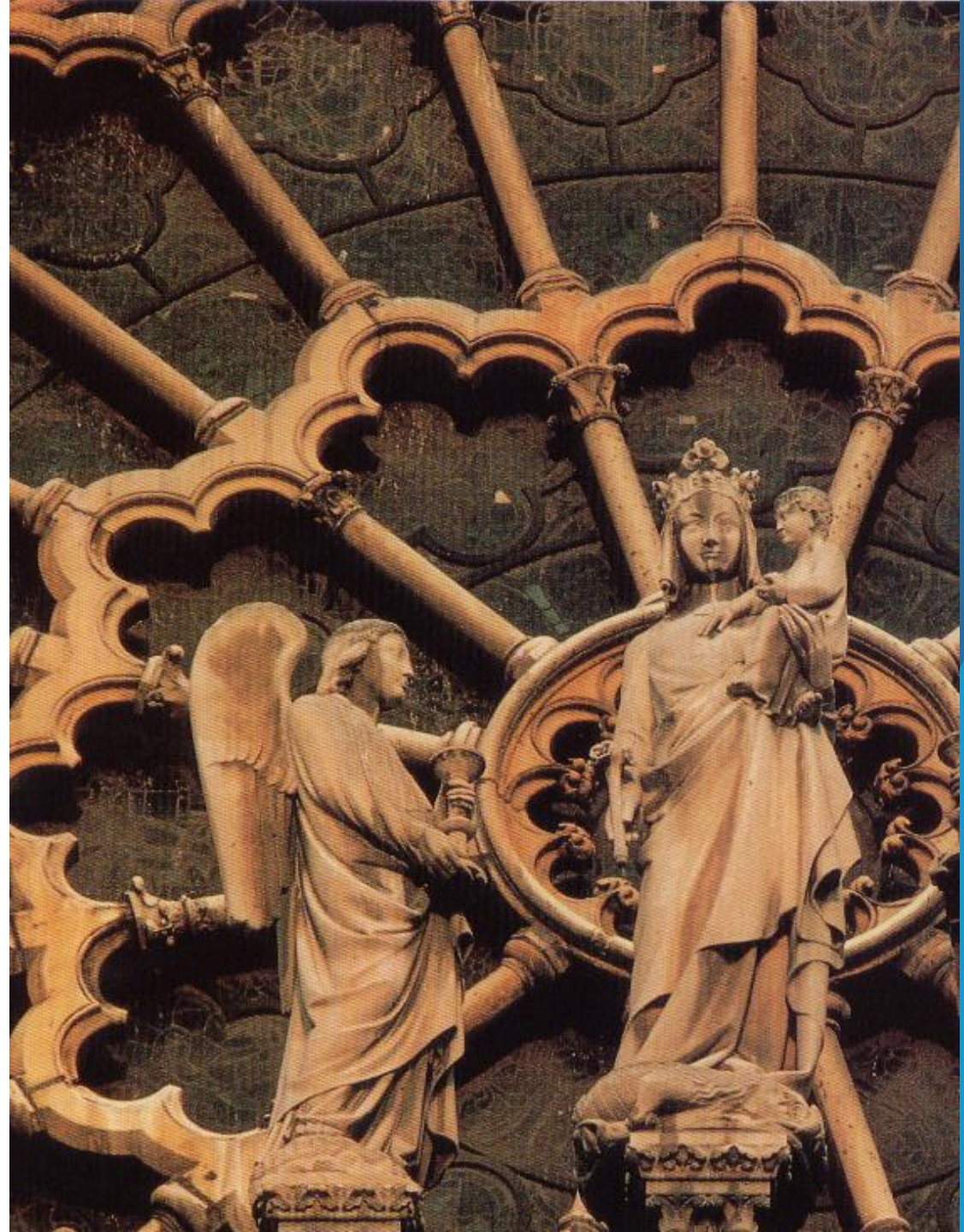
- ▶ **A reimsi katedrális nyugati kapuja nagyon gazdag díszítésű.**
- ▶ **Mária megkoronázása ábrázolás látható a timpanonban. Ez már szobrászati megfogalmazás.**
- ▶ **A kapu baloldalán az angyali üdvözlés, Gábrriel arkangyal és Szűz Mária, majd jobb oldalon Mária és Erzsébet találkozása látható. Erős, antikizáló hatás figyelhető meg.**

Az első önálló Mária-szobor

- ▶ A Mária-kapukon Mária életéből vett jeleneteket ábrázolták. A párizsi Notre-Dame nyugati főkapuja és királygalériája felett önálló Mária-szobor látható. A háta nincs belekötve, belefalazva az épületbe. Ez már egy önálló Mária-ábrázolás.

A párizsi Notre-Dame nyugati homlokzatának Madonna szobra

- ▶ A középkori templomok kapujának felező pillérein (trumeau) is megjelentek a Mária-ábrázolások.
- ▶ Az amiens-i **Vierge Dorée** (Arany Szűz) szobra. Az elnevezés utalhat arra, hogy ezeket tényleg aranyozták. Azt is jelenti, hogy ezek a szobrok bájos, aranyos nőalakok voltak, akik mindig mosolyogtak, kedves volt az arcuk. Mária ránéz a gyermekre, aki felé fordul, időnként egyes ábrázolásoknál megsimogatja az anyja arcát. Ezek kedves, gyengéd ábrázolások voltak.
- ▶ Szoborfülkében áll az amiens-i portálnál, itt még be van tehát falazva az épületbe. Ez az Aranyos Szűz ábrázolás lesz az, amely a leghamarabb elszakadt az építészettől.

- ▶ Jeanne D'Évreux-nek, IV. Károly francia király feleségének kis házi Mária-szobra jó példa az Aranyos Mária-ábrázolások önnálósulására.
- ▶ 1339-ben készült francia műhelyben, aranyozott. A báj, a nőiség, az anyaság hangsúlyozása jelent itt meg. Ezek olyan vonások, melyek a reneszánszban még tovább erősödtek. Az alsó rész oszlopain próféták, a zománcozott lapokon Krisztus életének jelenetei láthatóak.
- ▶ Erekletartó volt, melyet a királyné a Saint-Denis apátságnak adományozott.
- ▶ Jelenleg a Louvre-ban látható, abban a teremben, ahol a Saint-Denis apátság kincseit bemutatják.

A hajósi Napbaöltözött Asszony kegyzsobor

- ▶ A hajósi kegyzsobor lábánál holdsarló látható. Szent János látomására megy vissza ez az ábrázolástípus: „Az égen nagy jel tűnt fel: egy asszony; öltözete a Nap, lába alatt a Hold, fején tizenkét csillagból korona”. (Jel 12,1-2).
- ▶ A 15. század közepétől jelent meg az úgynevezett **Napbaöltözött Asszony** (latinul: *Mulier Amicta Sole*) típusa. Az akkor készült szobroknál megfigyelhető a Mária lába alatt elhelyezett félhold, amely abban a korban az ellenséget vagy akár a pogányságot is szimbolizálta. A félhold megjelenítése német nyelvterületen elterjedt volt. A Holdra gyakorta rákerült egy emberi arc mintája is, amely néhol szintén a törököt, máshol általánosan az eretnekeket kívánta megjeleníteni. Ennek ismert példája a csíksomlyói kegyzsobor és ebbe típusba tartozik a hajósi kegyzsobor is. Erdély legnépszerűbb Mária-ábrázolása a 16. század első évtizedeiben készült.
- ▶ A hajósi kegyzsobor 1490 körül készült. A csíksomlyóinál tehát fiatalabb.
- ▶ Ulm fontos gazdasági-kereskedelmi, valamint művészeti-szobrászati központ volt. Itt haladtak át az Itáliát Németalfölddel összekötő kereskedelmi utak. Az ulmi műhelyeknek így alakulhatott ki a sajátos formanyelvük: itáliai és németalföldi hatásokat olvasztottak magukba. Jellemző volt az itt készülő szobrokra a karakteres megformálás, lágy redőzetű, elegáns ruházat, a test tömegének érzékeltetése a ruha alatt. Németalföldi realizmus: arcok karakteresek, egyéni személyiségjegyek, érzéseket ábrázolása. A Michael Erhart műhelyében készült szobrokra emellett a lágyabb megformálás volt jellemző.

ATLAS
MARIANVS
SIVE
DE IMAGINIBVS
DEIPARAE
PER
ORBEM CHRISTIANVM
MIRACVLOSIS
AVCTORE
Guilielmo Gumpenberg
& Societate IESV.
LIBER I.

Wilhelm
Gumpenberg, bajor
jezsuita: Atlas
Marianus. 1657. KFK.

Napbaöltözött Asszony
kegyképek. Esterházy Pál:
Az egész világon levő
csudálatos boldogságos
Szűz képeinek rövideden
föltett eredeti. 1690. KFK.

Chastrès,
Belgium

Kazimierz, ma
Krakkó része,
Lengyelország

Alistali Madonna. 1500 körül.
Esztergomi Keresztény Múzeum.

- ▶ „Madre della Consolazione” típushoz tartozik a hajósi kegyszobor. Ez a forma itáliai eredetű, a 13–14. század folyamán toszkán földön alakult ki.
- ▶ Lényege az, hogy a gyermek Jézus Máriától elfordulva a lent térdeplő donátor felé hajol, vagy áldást oszt. A gyermek anyja karján, hagyományos módon, derékszögben ül. Ez az ábrázolási típus a 15. század első felében egész Európában elterjedt.
- ▶ Ezt az ábrázolást Leonardo a 15. század végén annyiban módosította, hogy Mária elé helyezte a gyermek alakját. Jézust gyakran teljesen meztelen ábrázolták, egész testével a néző felé fordult.
- ▶ Ez a kompozíciós megoldás, a gyermek Jézus és a szobor vagy kép előtt ájtatoskodó hívő között kötetlenebb, bensőséges kapcsolatot teremlett. Az új képtípus hamar népszerűvé vált

Hans Multscher: Bilhalfinger Madonna. 1455-1460. Ulm, Donauschwäches Museum.

A Mária-ábrázolások főbb típusai

- ▶ A 18. századtól nagyon sokat változott a szakrális művészet, elterjedt például az úgynevezett *Segítő Máriának* ábrázolástípus. Ennek eredeti változata a ma az innsbrucki Szent Jakab templom főoltárán látható, Lucas Cranach által 1537-ben festett kép.
- ▶ Az emberek gyakran a lakóhelyüktől távoli vidékekre költöztek és kezdtek új életet. Szükségük volt a támaszra.
- ▶ Jellemző volt, hogy egy-egy különleges tiszteletben álló kegyképet vagy Európa valamely pontján fellelhető szobrot „sokszorosítottak”, a másolatot magukkal vitték.

A Mária-ábrázolások főbb típusai

- ▶ Kedvelt ábrázolás volt a *Havas Boldogasszony képe*
- ▶ Története szorosan összefügg a római Santa Maggiore történetével: úgy tartják, hogy a templom építését csoda előzte meg, hiszen az egyik legforróbb augusztusi napon hirtelen hó kezdett hullni arra a helyre, ahol a templomnak épülnie kellett.
- ▶ A 18. században Magyarországon is elterjedt ez a típus.

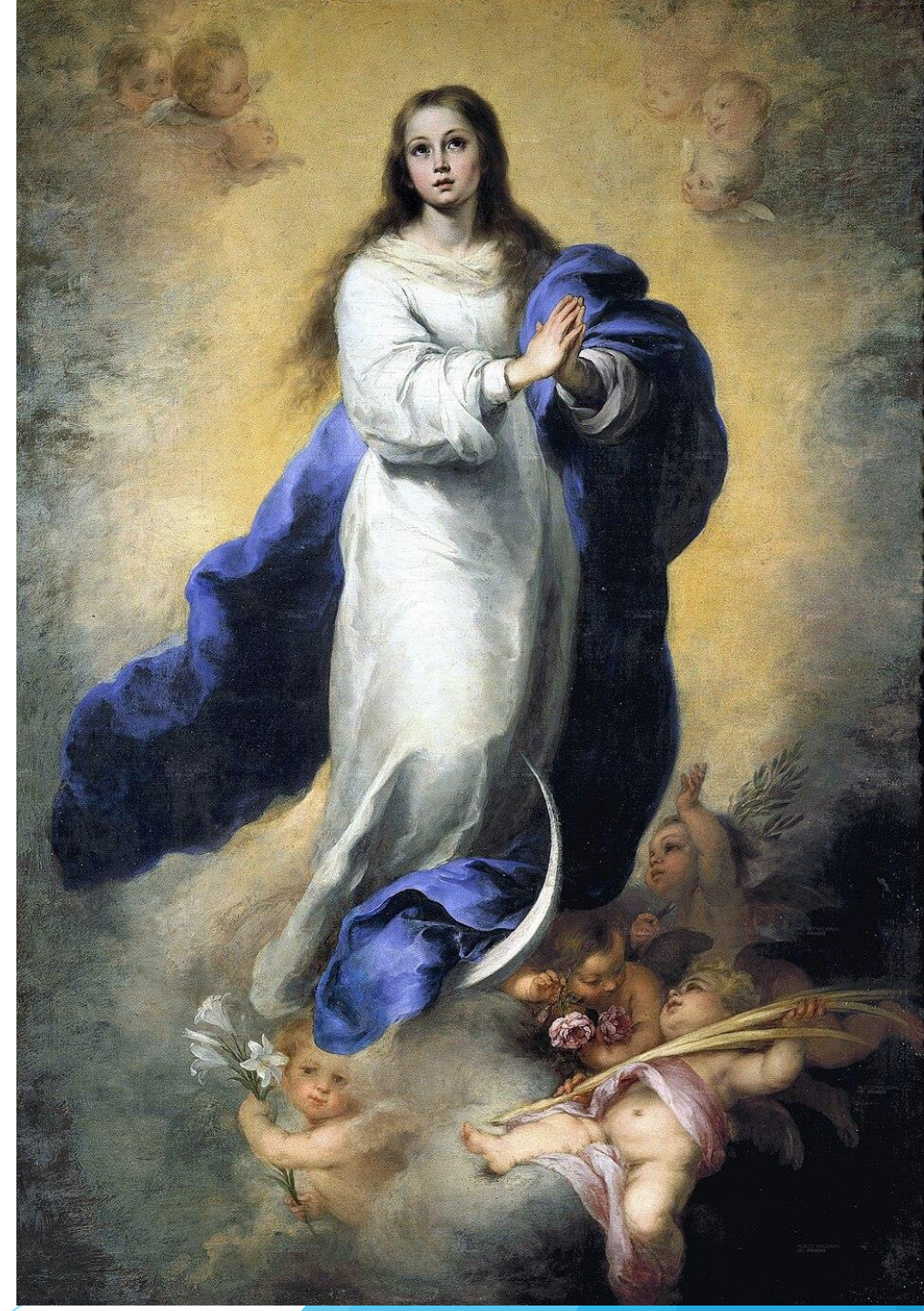

Havas Boldogasszony kegyképe. Rettenbach.

A Mária-ábrázolások főbb típusai

- ▶ Szintén a 17-18. században vált népszerűvé a *Szeplőtelen Szűz* ábrázolása. Ennél a típusnál már hiányzik Mária karjaiból Jézus, hiszen nem annyira Mária istenanyasága, sokkal inkább a szeplőtelensége és a büntelensége volt a hangsúlyos.
- ▶ Nem volt ritka, hogy a Mária-szobrokat a járványok kapcsán állították fel: fogadalomként és hálaadásként a veszély elmúlásáért.

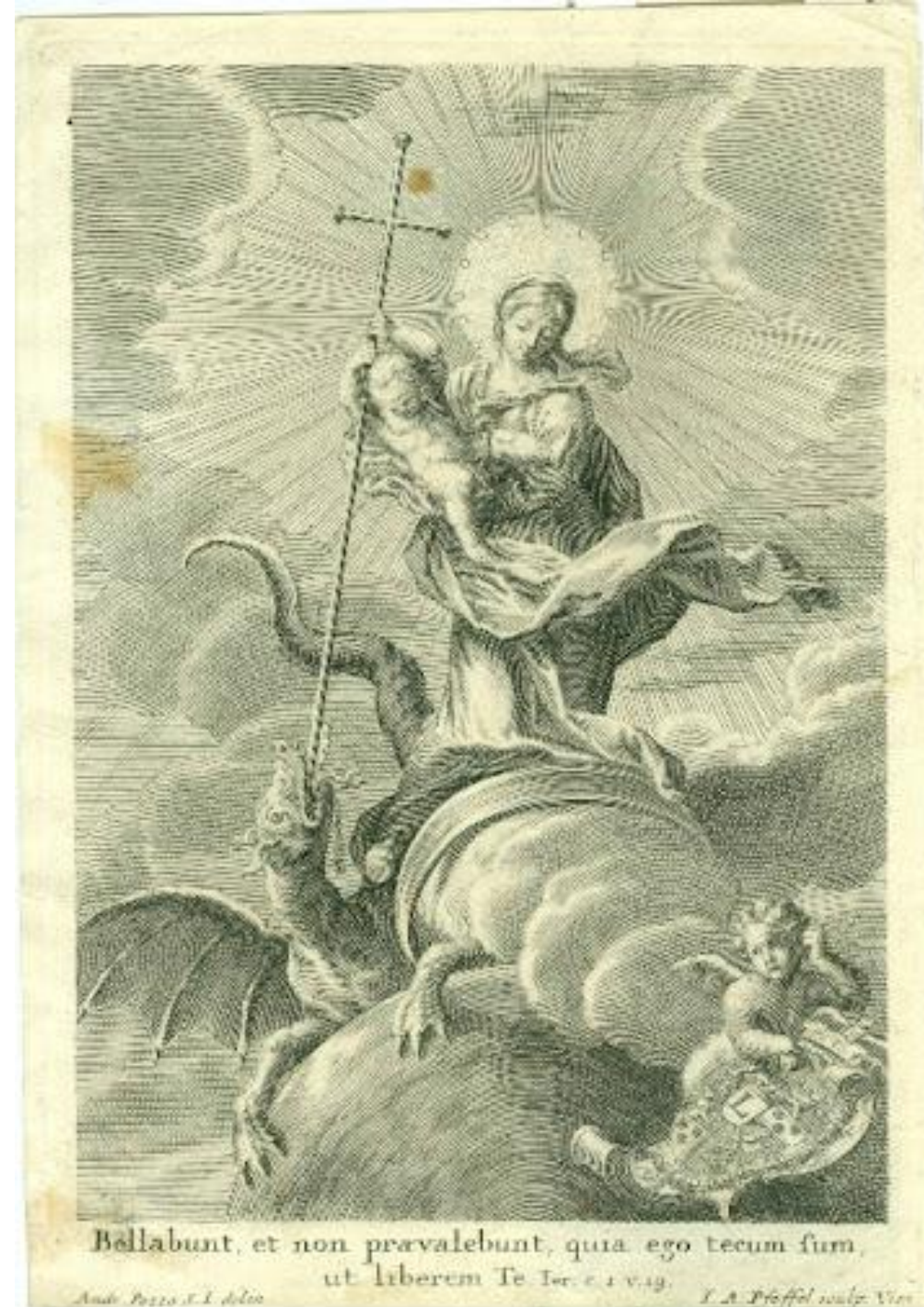
Murillo: Immaculata Conceptio. 1678. Prado, Madrid

A Mária-ábrázolások főbb típusai

- ▶ Egy másik igencsak népszerű típus a *Győztes Immaculata* nevet viselő ábrázolás.
- ▶ A Sátánt tipró Szűz karjaiban a gyermek Jézust tartja. A megjelenítés az első emberpár bűnét jóvá tévő történetre utal. Mária a Földet szimbolizáló gömbön áll, lábával a kígyó fejét tapossa, amelyet a gyermek Jézus egy lándzsával (vagy villámmal) leszúr.

Andrea Pozzo SJ (1642-1709): Győztes Immaculata Esterházy Pál herceg címerével. 1707. Soproni Múzeum, Stornó-Gyűjtemény.

Michel/ Michael Erhart (1440-1445 között - 1522 körül)

- ▶ Életrajzi adataival kapcsolatban több bizonytalanság van.
- ▶ Vándoréveit feltehetően Konstanzban és Strassbourgbán töltötte. Itt ismerte meg a németalföldi realizmus egyik mesterének, Nikolaus van Leydennek a munkásságát. Valószínűleg dolgozott a strasbourg-i dóm szobrászati díszítésének kialakításánál, Leyden műhelyében. Hatott rá Rogier van der Weyden művészete is.
- ▶ Erhart kezdetben Ulmban, idősebb Jörg Syrlin műhelyében dolgozott az ulmi székesegyház kórusberendezésén. Itt készített először Nikolaus van Leyden szobraihoz hasonló mellszobrokat. Majd megnyitotta saját műhelyét Ulmban, mely elég népes volt.
- ▶ Műveinek jegyzékét nehéz összeállítani. Egyetlen szignózott munkája van: a Schwäbisch Hallban (Szt. Mihály templom) lévő feszülete. Fiával, Gregorral is dolgozott együtt. Másik fia, Bernhard is szobrász lett. Az ulmi levéltárban sok dokumentum maradt fenn megbízásaival kapcsolatban.
- ▶ Számos megrendelése volt, mégis nagy nélkülözésben halt meg.
- ▶ Több bencés monostor számára is dolgozott. Kapcsolatban állt a zwiefalteni bencés apátsággal. Több megrendelésüket is teljesítette. Az itteni templomban mind a mai napig látható az általa készített feszület. A hajósi kegyszobor is itt állhatott eredetileg. Innen került a bussen-hegyi kápolnába.

Madonna,
Ravensburg,
1480 körül

Madonna. 1475. Liebieghaus,
Frankfurt.

Michael Erhart Madonna szobrai

Köpenyes
Mária. 1480
körül. Bode
Museum,
Berlin

- ▶ **Hajósi történet szerint:** "A Mária-szobor háromszáz-egynéhány évvel ezelőtt készült. A Bussen-hegyen pásztorkodott egy fiatal pásztorlegény, és az barkácsolta egy fatörzsből. Az nincs pontosan meg, mikor. Talán harminc-negyven évvel azelőtt, hogy a hajósiak idejöttek. Mindenesetre az előtte lévő időszakban, talán száz évvel." (Gausz István, szül. 1927. Schön Mária gyűjtése).

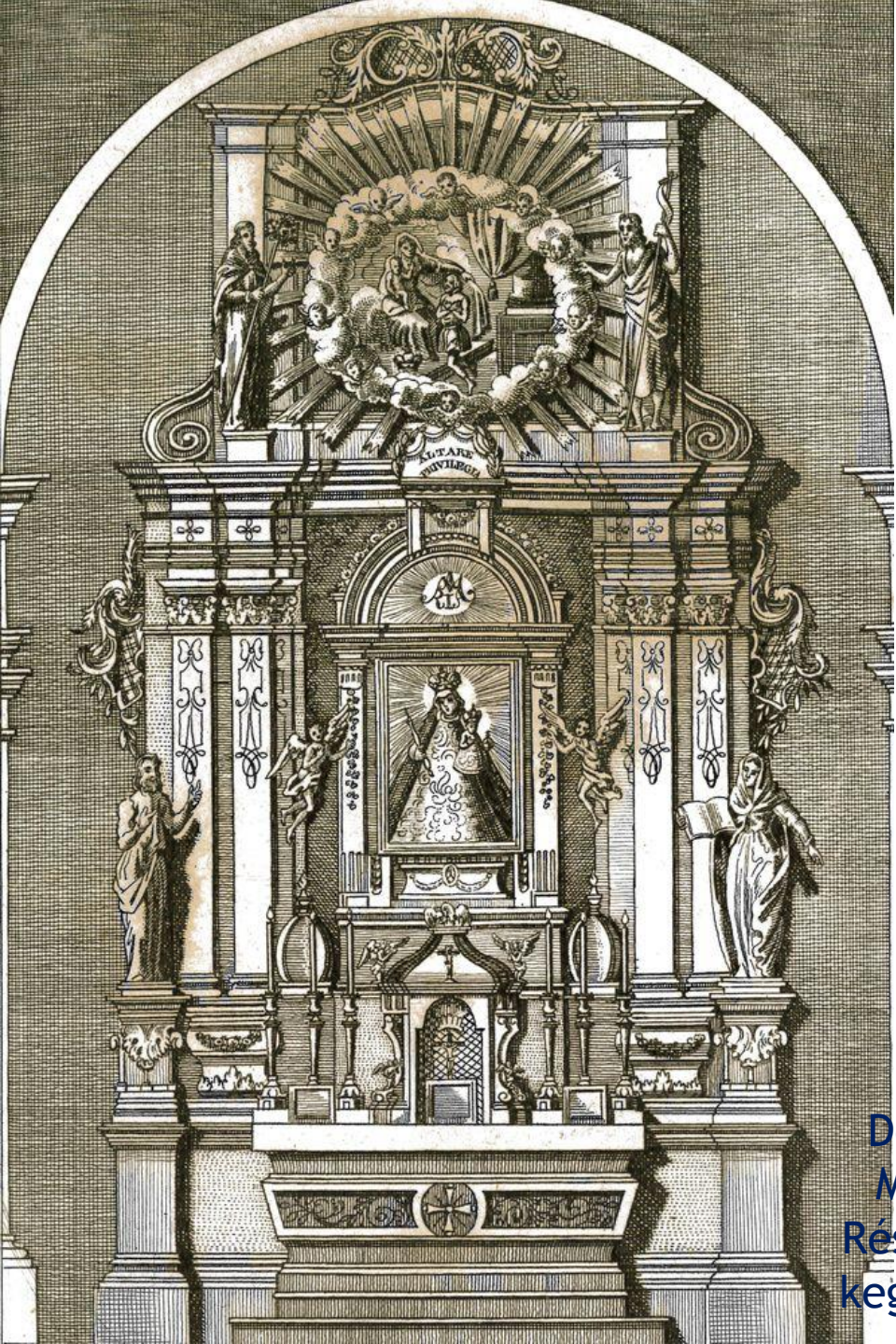
- A kegyeszobor „ruházatán” feltárt brokátminta
- A csíkozott, ezüst alapra történő virágmintás lazúrfestés nagyon népszerű volt német területen a 17. században
- A palást eredeti mintája: szegfűkkel borított. Az alsóruháját tölgylevél-motívumokkal díszítették, ez kapott lazúrfestést a 17. században.

- A palást második festékrétege: kék átfestés papírból kivágott, aranyozott csillagokkal.

et deinde amplius in Janu
Requisita Cetera ad Culeciam.
Vestes ad Inducendam Statu B. V. M. 4 rubra, nigra, alba, & diversi colo
ris Item pro 4. cruci fixis 4 frusta panni teguntur à D. i. c. p. p. p. p.
usq. Sabbatum Sanctum. Unus Crucifixus in medio Culecie pendens
Cum una statua ad latere Crucifixi posita in Muro Collocata superius 1.

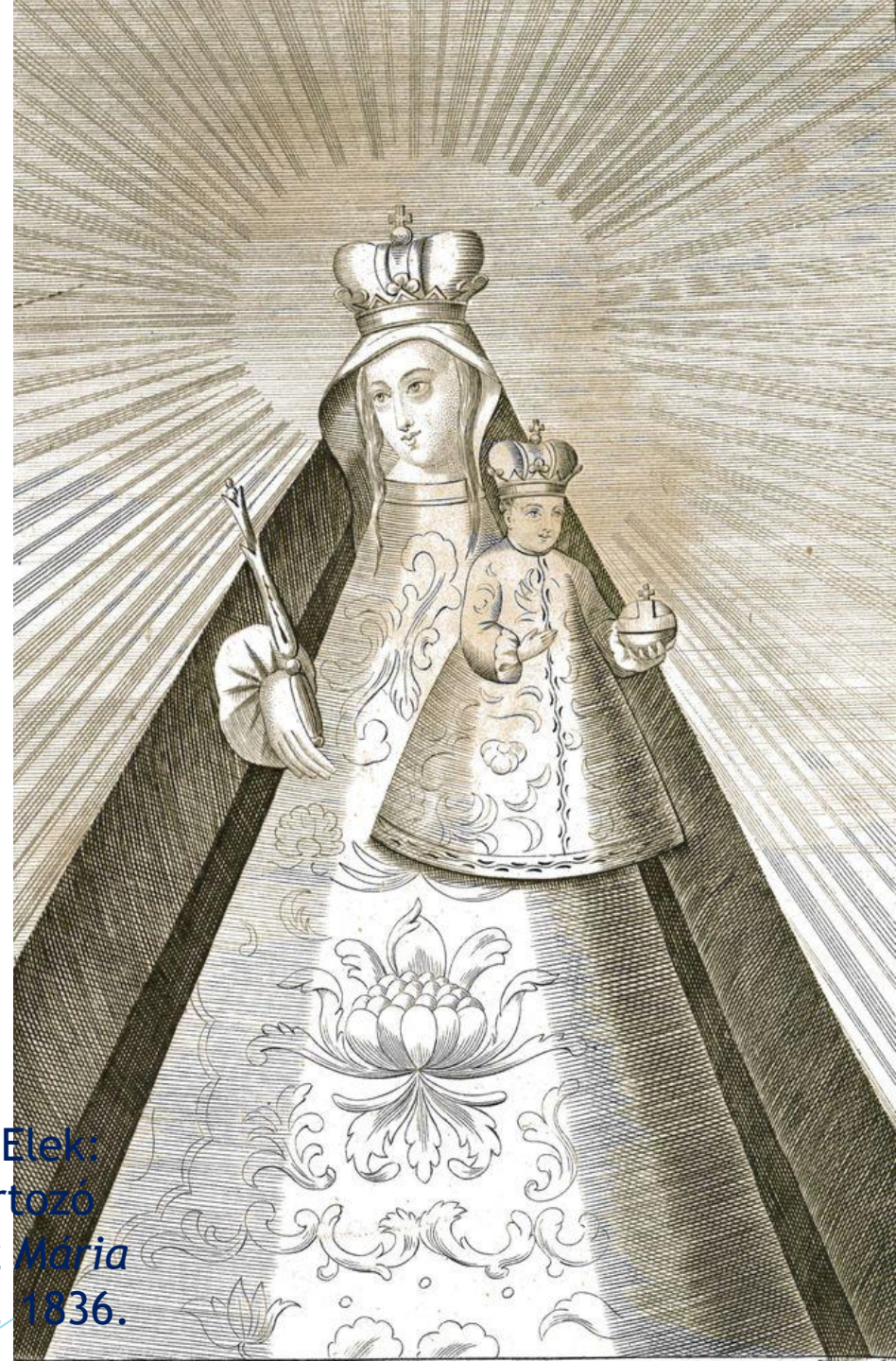
A hajósi kegyeszobor ruháinak felsorolása a Szent Imre templom inventáriumában. 1738. KFL.

▶ A kegyzobrot 1752-ben áthelyezték a Klobusiczky Ferenc érsek által készíttetett főoltárra. Ekkor kaphatta a mariazelli kegyzobor öltözetéhez hasonló ruházatot.

▶ Mária Terézia uralkodása (1740-1780) a kegyzobrok díszítésének csúcspontját jelentette Magyarországon. Hajóson is követték a korszak „divatját”.

Dorneck metszetei. Jordánszky Elek: Magyar Országban 's az ahoz tartozó Részekben lévő boldogságos Szűz Mária kegyelem' képeinek rövid leírása, 1836.

Czeli Csudalatos
Kepe

Boldog Asszony
Czelben

M. Gerschel fecit 127.

A mariezelli kegyszobor hatása

- ▶ Mariazell Közép-Európa egyik legjelentősebb kegyhelye
- ▶ A mariazelli Szűz Anya kegyszobor, más néven: Magna Mater Austriae

Az osli Szűz Anya

- ▶ A kegyzobor mariazelli típusú öltözékben, Esterházy Pál könyvében

A rótfalvi kegyzsobor

- ▶ Ma Ausztria.
- ▶ A kegyzsobor mariazelli típusú öltözékben, Esterházy Pál könyvében
- ▶ A kegyzsobor jelenlegi állapota

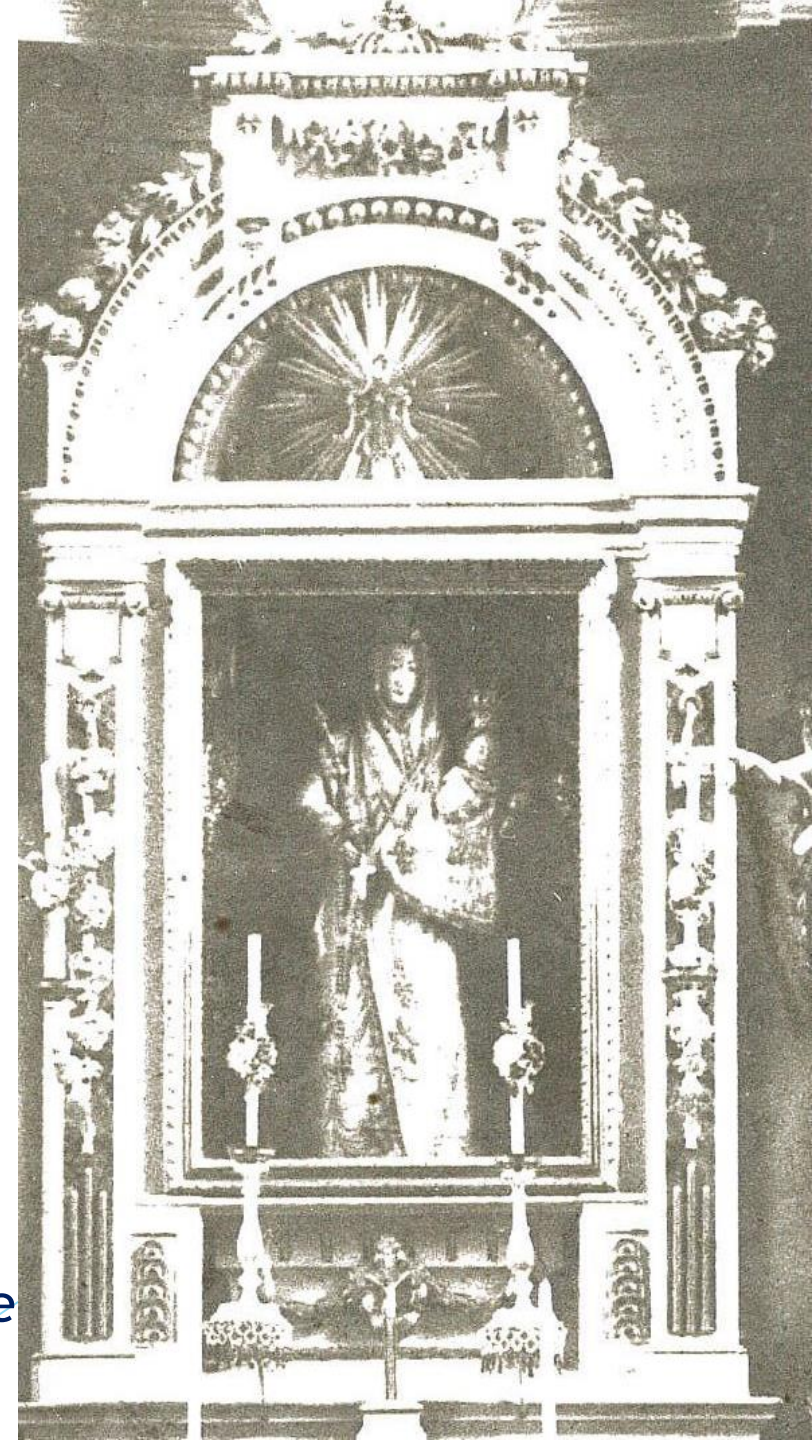
- ▶ A hollandiai, Hertogenbosch kegyzsobra
- ▶ Zágrábremetei kegyzsobor

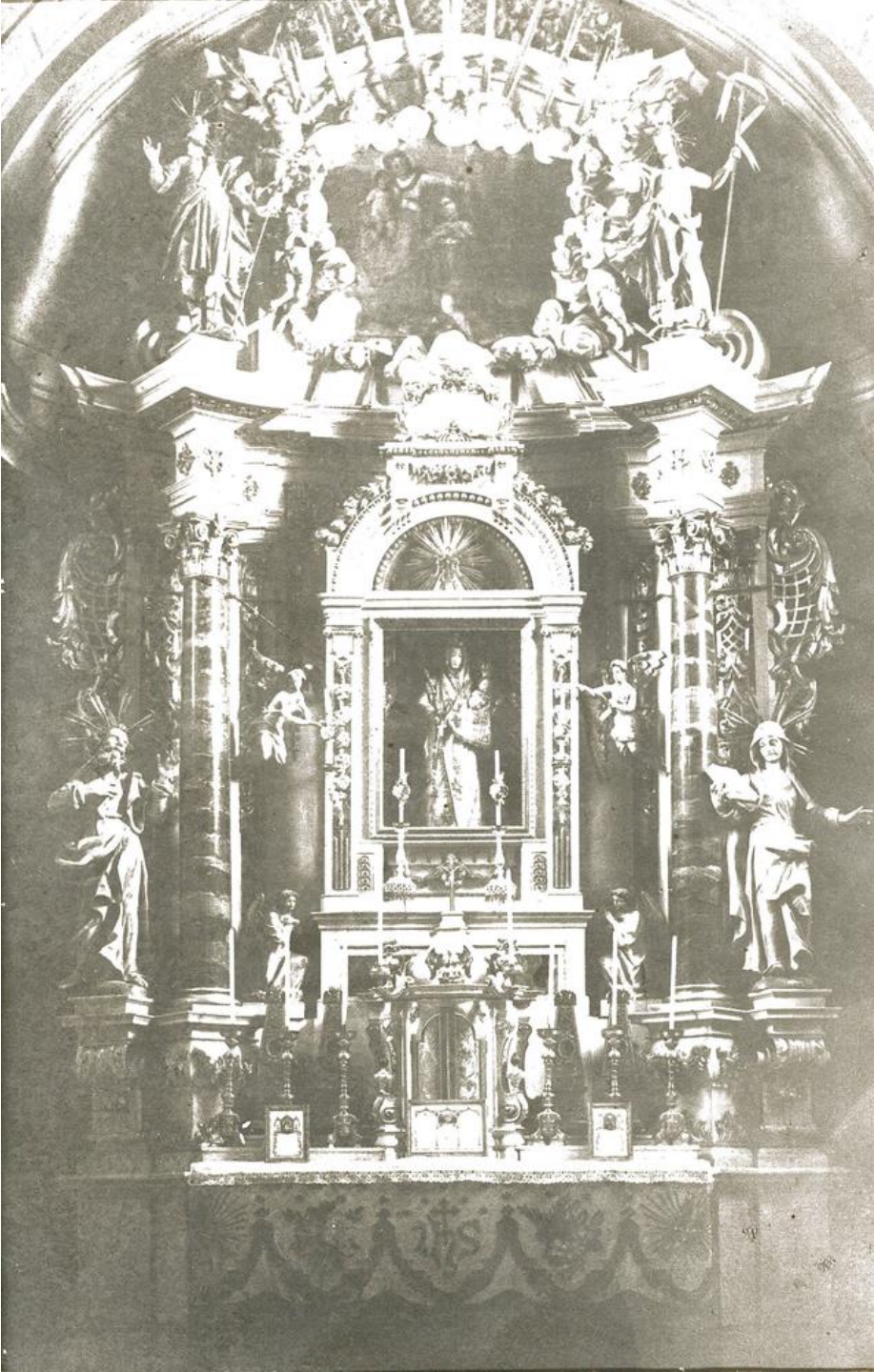

Hajósi kegyeszobor 1900 körül. Hermann Egyed fotója.

A hajósi kegyeszobor. 1910. A kegyeszobor eredeti szoborfülkéje is látható. KFK.

**A hajósi kegyeszobor az
1937-es restaurálás előtt és
felette a főoltár Köpenyes
Mária oltárképe**

Krasznai Lajos fotója a szobor restaurálásának megkezdése előtt

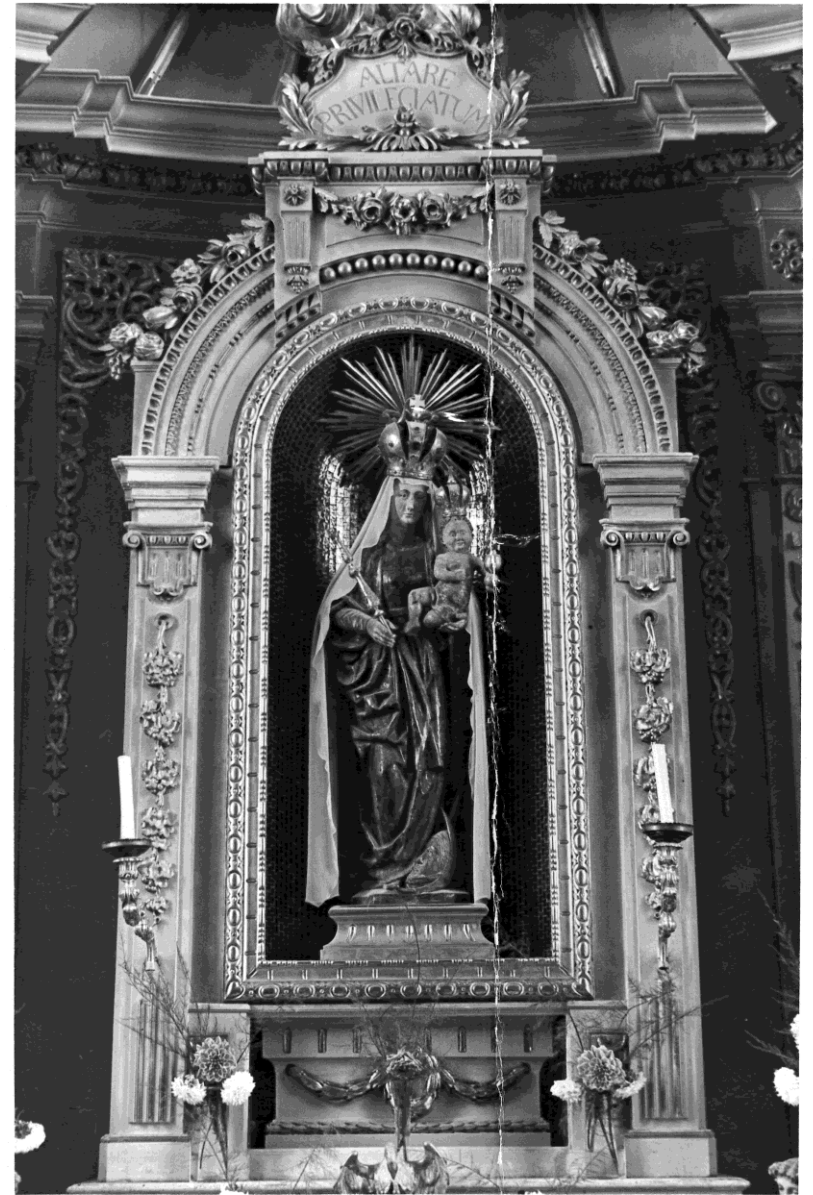

Krasznai tervezete a szoborfülke átalakítására vonatkozóan

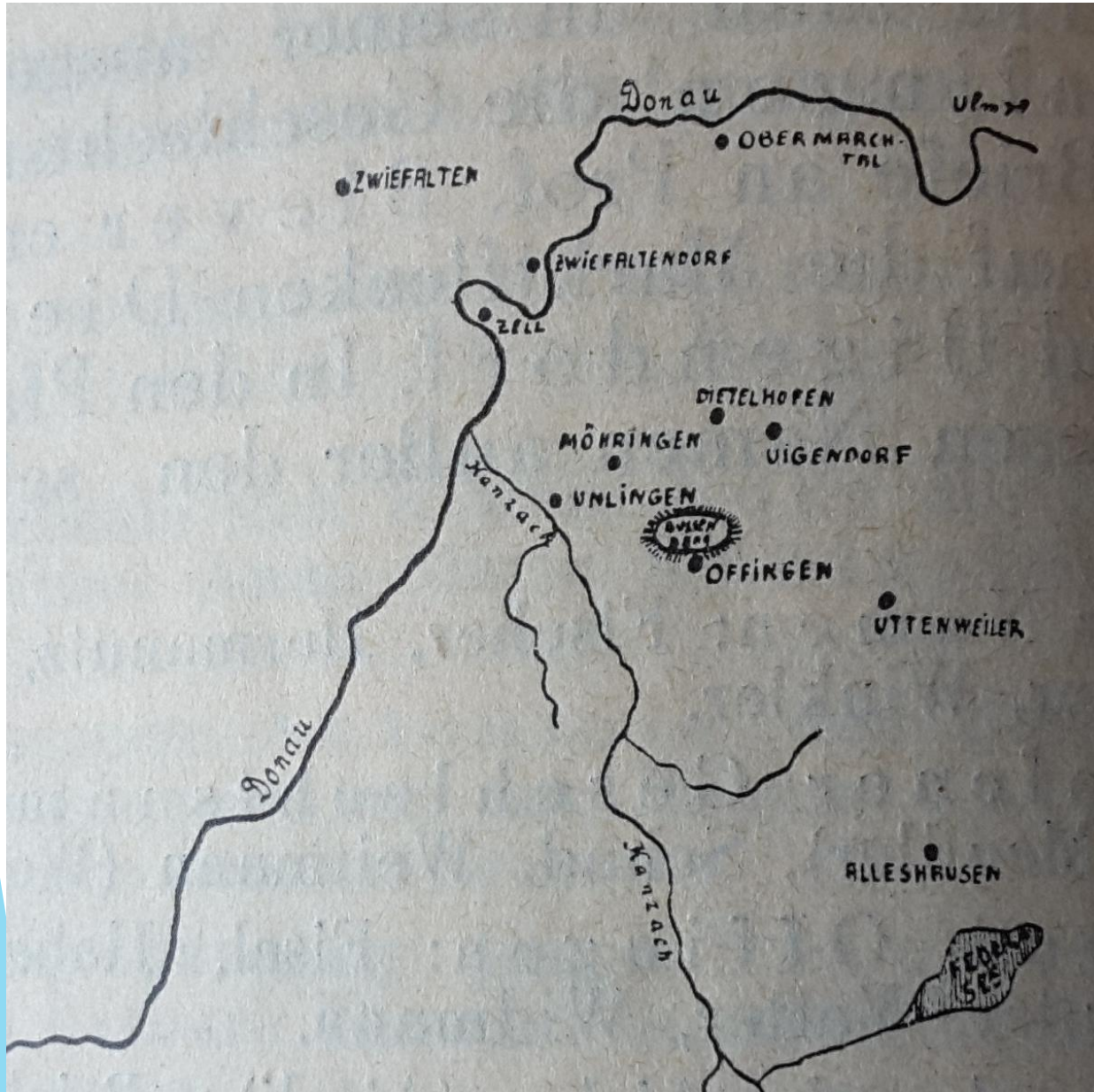

A hajósi kegyeszobor öltöztetős változatának rekonstrukciója. Radovics Krisztina restaurátor. 1988-1989.

A hajósi kegyeszobor a Krasznai-féle restaurálás után az átalakított szoborfülkében

A kegyzobor története az óhazában

- ▶ Feltehetően a **zwiefalteni bencések** készítették Ulmban, a templomuk számára.
- ▶ A **Bussen-hegyen őrizték egy kis kápolnában**. Ez a kápolna a Fájdalmas Anya oltalma alatt állt. A Hajósra hozott Mária-szobor nem volt az itteni kegyzoborral, egy mellékoltáron őrizték.
- ▶ **Egy tűzvészt követően került a zwiefalteni bencések templomába.**
- ▶ A Bussen-hegyi kápolna újjáépítése után ismét **visszavitték oda.**

**A bussen-hegyi kápolna eredeti
kegyszobra. A Fájdalmas Anya szobor az
inzigkofen-i ágostonrendi apácák
templomába került.**

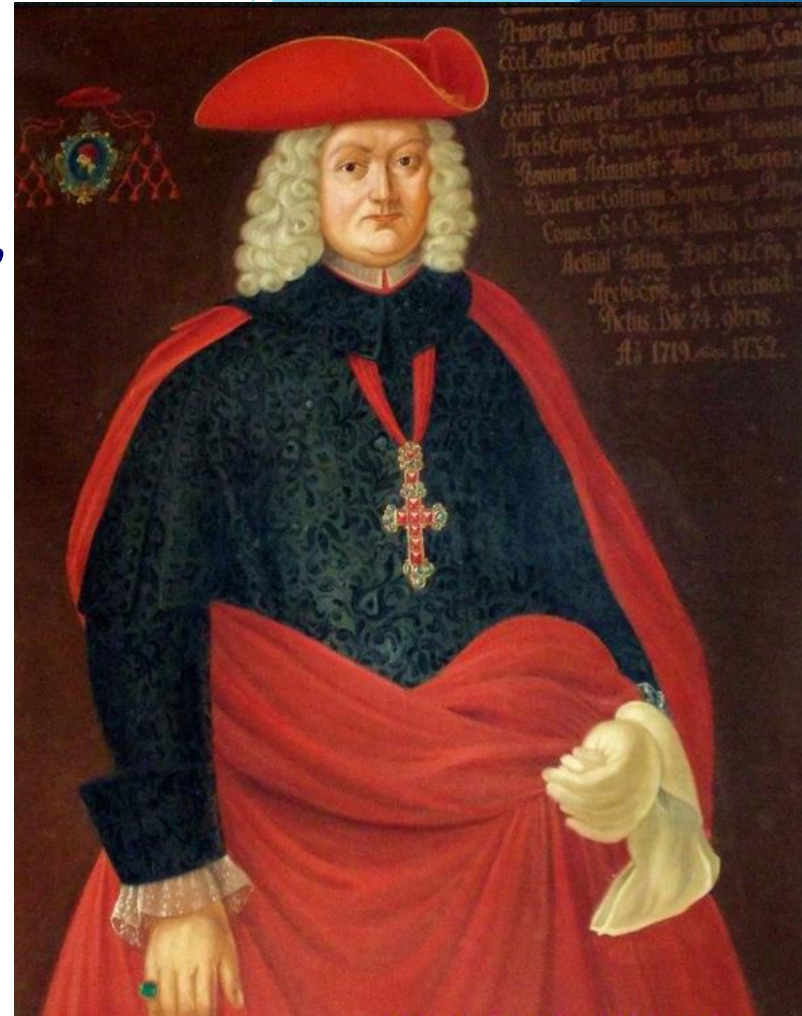
A kegyeszobor az óházában

- ▶ **A második tűzvész:** *"Még az óházában történt, hogy tűz ütött ki fönt a Bussen-hegyen abban a templomban, melyben a későbbi hajósi Istenanya szobor állt. A tűzzel dacolva egy ember elhatározta, hogy a Mária-szobort kimentí a templomból. Társai fogták volna vissza, mert biztosak voltak benne, hogy benn ég a lángokban. A tiltakozások ellenére elindult befelé, és csodák csodájára a lángok kettéváltak előtte. Odament a Mária-szoborhoz, és sértetlenül visszatért. Befelé menet és kifelé jövet is a lángok szétváltak előtte, és utat engedtek neki. Nem égett el a szobor sem, pedig fából volt, csak a fél karja veszett oda."* (Dinier Józsefné, szül. 1928. Schön Mária gyűjtése).
- ▶ A tűzvész után, mivel a hívek nem rendelkeztek a megfelelő anyagiakkal, **egy ideiglenes kápolnát emeltek a Bussen-hegy lábánál fekvő Offingen faluban**, ahol Mária-szobrát elhelyezték. Ide kétszer is betörték és elvitték a Szűz Máriának hálából felajánlott fogadalmi ajándékokat és a szobor értékes selyemruháját.
- ▶ Az offingeni templomépítés idején a kegyeszobor a plébániára került. Egy adományozó új oltárképet adományozott a templom számára, így a szobor a plébánián maradt.
- ▶ A közeli Dietelhofenben nagyobb templomot építettek, a szobrot ideajándékozták.
- ▶ Innen hozta el 1726-ban Anna Maria Hall, akinek az unokaöccse, Johann Karl Hall káplán volt itt.

Hajós újjáéledése

- ▶ A középkorban létezett már egy Hajós, de a török alatt elnéptelenedett.
- ▶ Telepítés több hullámban: A telepések első hulláma az 1720-as években, Csáky Imre kalocsai érsek hívására indult el Schwaben és Württemberg területéről, főleg az Ulm melletti Bussen-hegy mintegy nyolcvan településéről. Az 1770-es évekig, még további két nagyobb hullámban jutottak el a bevándorlók Hajósig, már nemcsak az előbb említett vidékekről, hanem Bajorországból, Ausztriából, Tirolból, Svájcól, Morvaországból és különböző magyarországi településekről.
- ▶ Viszontagságos és hosszú utazás: Ulmig szekéren, onnan hajóval Kalocsáig.
- ▶ A hajósi népnyelvben fennmaradt egy szólás az új telepések első három nemzedékéről, akik kemény és szívós munkával alakították át és tették lakhatóvá a tájat: *"Az első csoportnak a halál jutott, a másodiknak a nyomor, és csak a harmadiknak került kenyér a kezébe."* A hagyomány úgy tartotta, hogy az első hajósi telepítés sikertelen volt. A "második" Hajós már a település mai helyén épült fel.
- ▶ A legenda szerint a település helyét Szűz Mária jelölte ki.

„... megérkezett Öeminenciája gróf Csáky Imre követe, aki beszédet mondott nekünk Hajós községről, és midőn visszaérkeztek embereink, akik itt jártak körültekintésre, elmondották, hogy elegendő terület vagyon itt földművelésre, réteknék és legelőknék, mert azon időben sem Keczel, sem Császártöltés, sem Nád-Udvar nem volt [betelepítve], Coloca és Miske fele akkora sem, mint most, ennek folytán minden oldalon elegendő térség vagyon, a maga valóságában pusztaság. Am arról is szóltak, hogy imitt-amott emberi holttesteket találtak, amelyeket a rablók a bozótosban hagytak, aminthogy valóban így is volt. Ezért kérték édesanyámtól [Anna Maria Hall] a szobrot mindannyian, akik idejöttek, különösképpen a község plébánosának [Johann Karl Hallnak, aki valójában káplán volt] rokonai, de legfőképpen apjának [Anna Maria Hall idősebb bátyja, Moyses Hall] leánytestvére és mi magunk is, hogy abban a pusztaságban és veszélyes helyen menedéket és vigaszt leljünk. - Önmaga [Johann Karl Hall káplán] minden módon bocsánatért esedezett, hogy ezt megcsélekedni nincs bátorsága, nehogy előljáróinál érdemtelennek bizonyuljon. Végül azonban a faluból eltávolíttatván úgy szólt, hogy mi a szobrot titokban és jószerével az ő tudomása nélkül vigyük el,,.

Csáky Imre kalocsai érsek (1710-1732)

(Widmer Mátyás tanúvallomása az 1749-es jegyzőkönyvben)

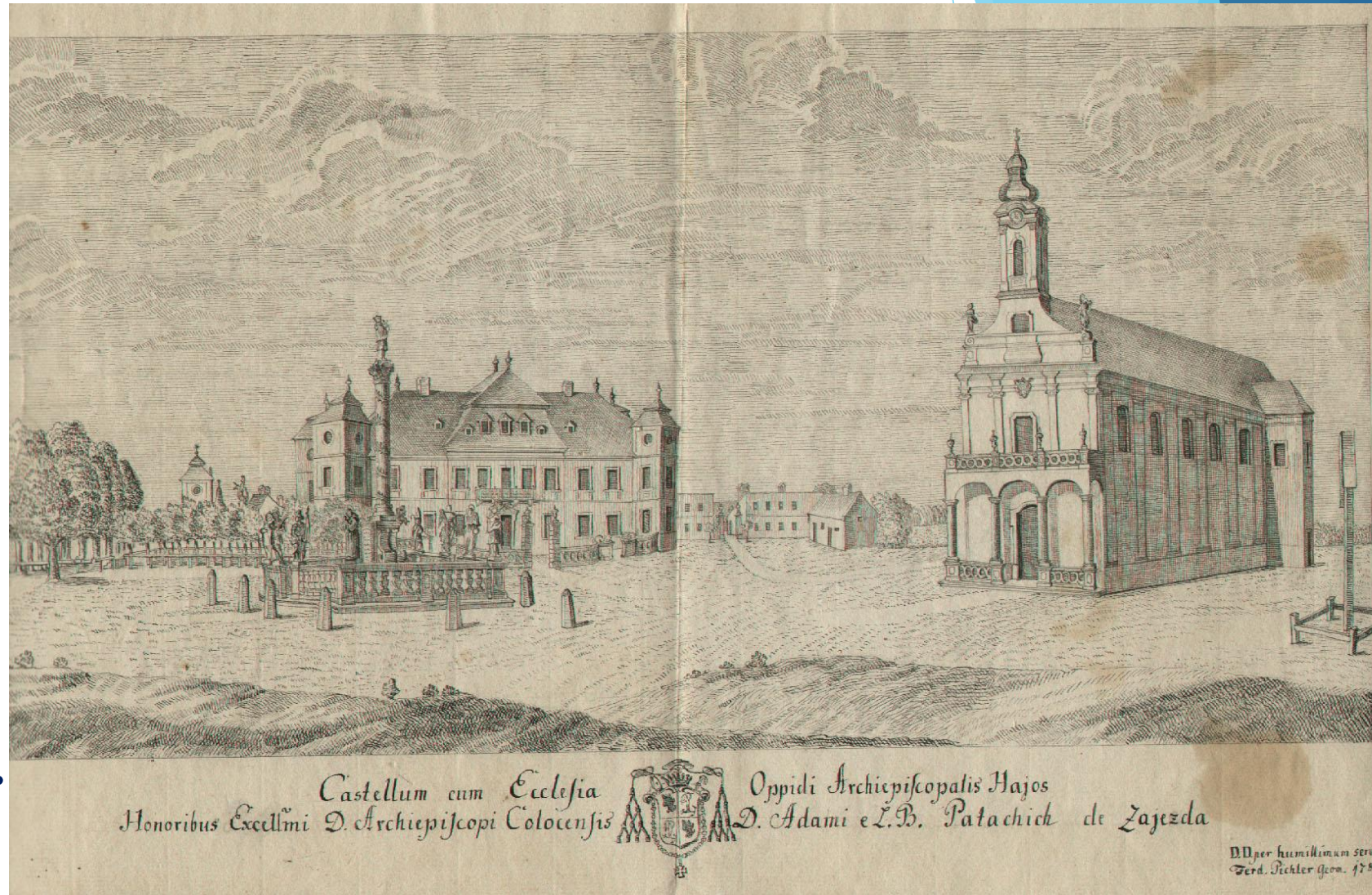
"Mikor a svábok bejöttek ide, hajóval érkeztek. Elhozták magukkal a Szűzanyát is... Na, mikor ideértek, úgy tervezték, hogy fenn a Homokhegyen alapítanak falut. A maguk dolgaival együtt kirakták este a Mária szobrát is, és fáradtan nyugovóra tértek. Reggelre kelve, mikor fáradt álmukból felébredtek, sehol se találták a szobrot. Elmentek hát, hogy megkeressék. Rá is találtak a mai templom helyén, ahol nagy erdőség volt akkoriban, egy fára volt felfüggesztve. Levették onnan, és visszavitték fel a Homokhegyre.

Másnap éjjel ismét lejött a Szűzanya a Homokhegyről, megint le az erdőbe, és ugyanannál a fánál találtak rá. Megegyeztek ezért, hogy a falut itt lenn, a mélyben építik fel. Ha már az Istenanya ide kívánkozik, akkor álljon itt a temploma,,.

Fatter Józsefné, szül. 1927. Schön Mária gyűjtése

Szűz Mária kegyszobra Hajóson

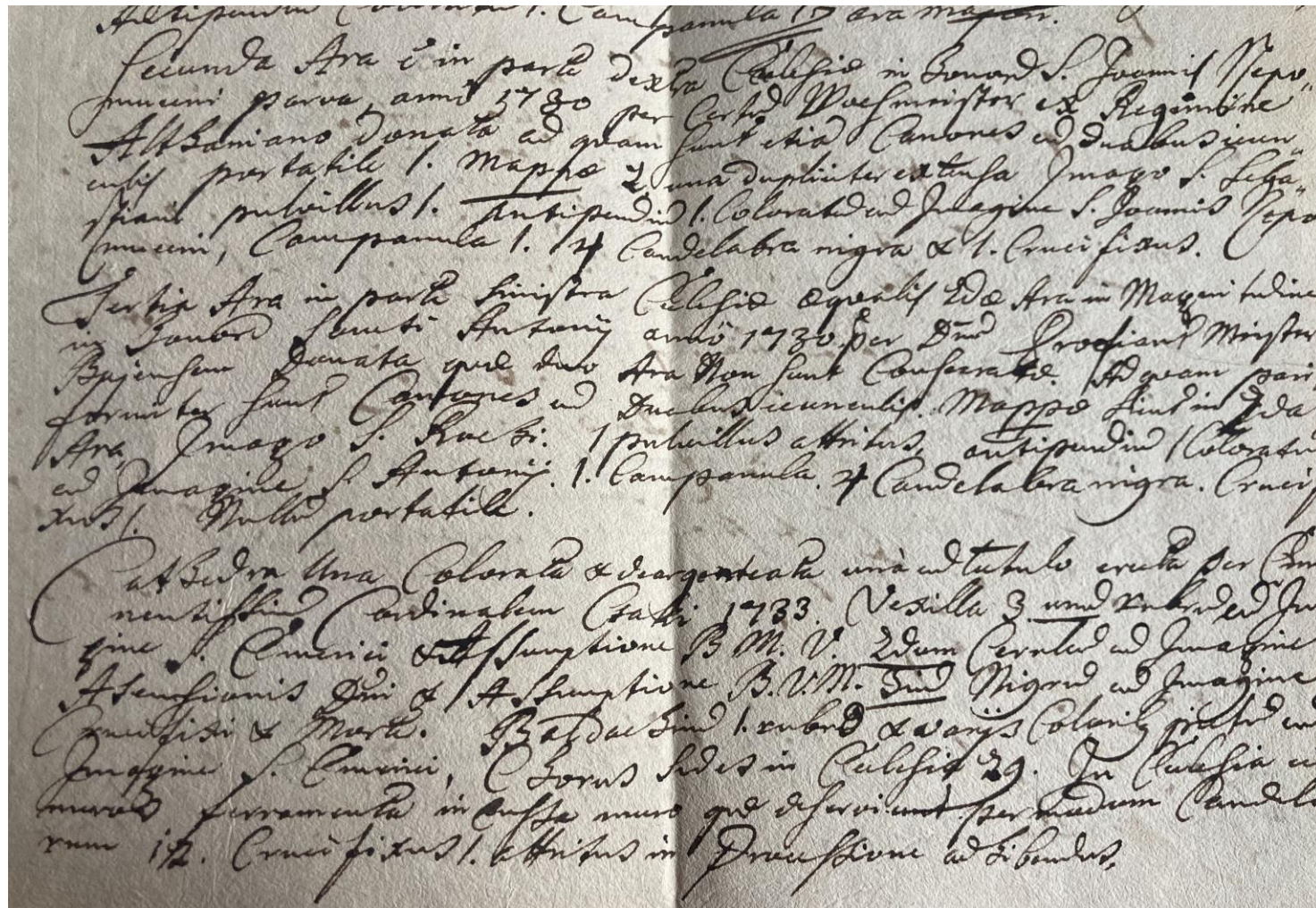
- A hagyomány szerint a templom felépítéséig a Mária-szobrot a jelenlegi település központjában található érseki kastély közelében, az egykor itt álló vízimalom szomszédságában emelt kápolnában őrizték. Feltehetően mind a malom, mint a kápolna Csáky Imre érsek támogatásával épült fel.
- Csáky Imre építtette a település kis templomát. 1728 november 5.-én szentelte fel Szent Imre herceg tiszteletére.

A hajósi Szent Imre templom és az érseki kastély. 1783. Batthyány-album. KFK.

- ▶ **A Szent Imre templom első berendezése:** a berendezést, oltárokat Csáky Imre, majd érseki utóda, Patachich Gábor (1733-1745), Antoniola Károly hajósi plébános (1733-tól plébános) és más jótevők bőkezű adományainak köszönhetően kapott.
- ▶ **Nepomuki Szent János és Páduai Szent Antal mellékoltárát Csáky érsek emeltette 1730-ban.** A Páduai Szent Antal oltárán helyezhették el a hívek az óhazából magukkal hozott Mária-szobrot.

A mellékoltárok leírása. A Szent Imre templom inventáriuma 1738-ból. KFL.

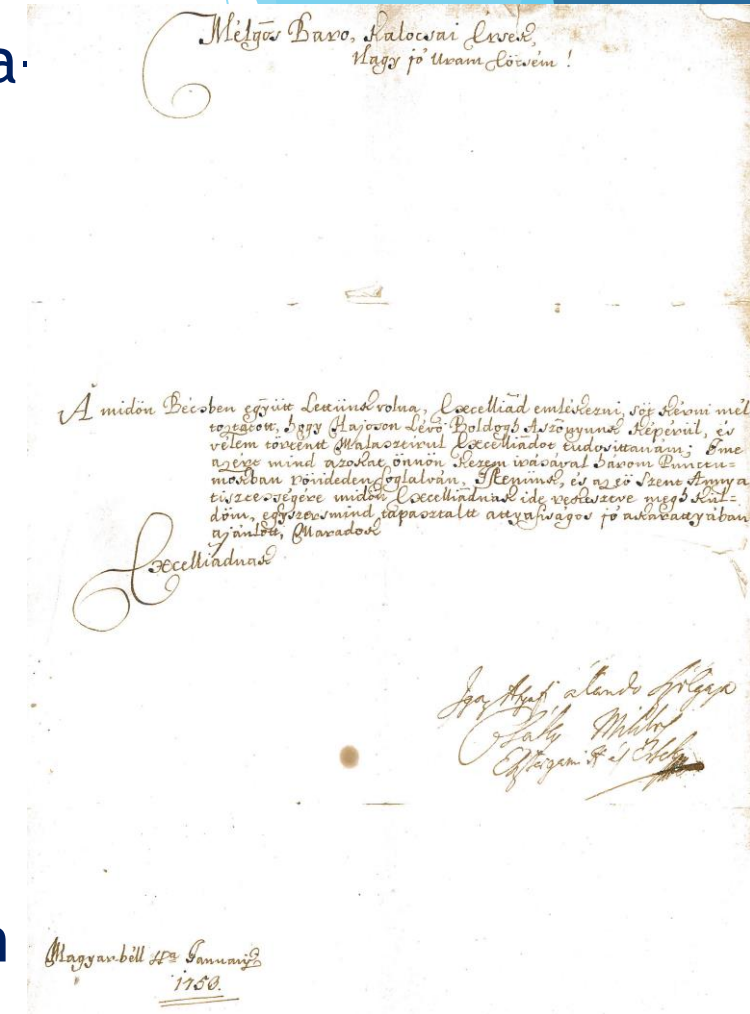

- ▶ **A Szent Imre tiszteletére emelt főoltárt Patacich Gábor érsek készítette 1738-ban, melynek a jelenlegi főoltár két oldalán álló Szent Joachim és Anna szobor is részét képezte.**

A csodálatos gyógyulások egyházi kivizsgálása, a kegyszobor főoltárra emelése

- ▶ **Már az óházában is csodatevő hírében állt a hajósi Mária-szobor. Főleg epilepsziában szenvedők ill. olyan szülők keresték fel, akiknek gyermekei "eszelősek" voltak.**
- ▶ A hajósi csodákról Antoniola Károly, Fabsits Mihály, majd pedig Csajkovits György plébánosok **jelentéseket tettek az érseki hatóságnak.**
- ▶ **Két vizsgálat: 1749-ben és 1752-ben: több tanút is kikérdeztek. Csáky Miklós levélben írta meg Klobusiczky Ferenc érseknek, hogy a hajósi Mária közbenjárására többször is meggyógyult: le tudta tenni nyomasztó lelki terheit, később neki köszönhetően meggyógyult súlyos lábsérülése, majd egy baleset ("nehéz leesés"-nek nevezi levelében) után elkerülte a sérv kialakulását.**
- ▶ Klobusiczky Ferenc érsek az egyházi kivizsgálást követően új, rokokó főoltárt készíttetett a kegytemplom számára. 1752. október 19-én ünnepélyesen átvitték ide a kegyszobrot. A hajósi kegyhely 1794-ben kapott VI. Pius pápától búcsús kiváltságot.

Csáky Miklós érsek levele
Klobusiczky Ferenc kalocsai
érseknek. 1753. KFL.

Votivok

▶ A hajósi búcsúról az első tudósítás 1790-ben jelent meg az *Ephemerides Politicae et Litterariae* című Budán, latinul kiadott újság 20-21. számában.

▶ „Mind a szomszédos községekből, mind a távolabbi helyekről ritkán látott tömeg gyűlt össze. Legnagyobb részét magyarok voltak a búcsúsok: Szeged, Kecskemét, Majsa, Halas, Dorozsma, Félegyháza és Jankovác [Jánoshalma] városokból is. 2300-an járultak a szt. áldozáshoz, összesen 22 pap gyóntatott. Lakner József kalocsai tk. kanonok mondta a misét. A szent ténykedések végeztével az Úr szőlőjében dolgozó papságot a kalocsai érsek meghagyására és bőkezűségéből bőséges és gazdag ebéddel vendégelték meg az érseki nyaraló kastélyban.”

▶ A tudósításhoz Tímár Kálmán, a kalocsai a Tanítóképző tanára a következő megjegyzést fűzi: „Az érdekes leírásból látható, hogy a búcsú nagyjában már akkor is úgy folyt le, mint manapság. [...] Több vármegyéből verődtek össze a búcsúsok és három egyházmegyét képviseltek: a kalocsai, váci és csanádi egyházmegyét. Valóságos alföldi seregszemle!”

„Kire a hitélet szembeszökő nyilatkozatai csak legparányibb hatással is bírnak ; kinek kebelében az áhítat- és szent buzgalomnak még csak egy kis szikrája is pislog, lehetetlen, hogy megindulás nélkül vehetett volna részt e hó 19–21-én Hajóson, – Kalocsához két órányira eső, s az ajtatos bucsujárásokról nevezetes helyen, – megtartott bucsui sz. ajtatosságban. Már 19-én délután távol vidékekről u. m. Félegyháza- s Halasról érkeztek ajtatoskodó hivek, s 20- és 21-én Kecskemét, Dorozsma, Szeged, Szabadka, Zenta s több távol és közelebb eső helyekről 8–10 ezerig összegyülekeztek”.

„Hajóson a boldogságos Szűz tiszteletére a mult vasárnapon, úgymint május 17-kén tartatván a sz. ajtatosságok, sok hivek gyülekeztek Félegyházáról, Kecskemétről, Dorozsmáról, Szabadkáról, Keczelről, Jankováczról és más helyekről. A bevett módon három sz. beszéd tartatott, három nap tiz lelki- atya működött. Áldozó háromezren fölül volt. Szívemelő vala a hívek buzgósága. Miért is áldassék az Isten és dicsértessék a boldogságos szűz Mária !”

/Religio, 1863./

Gebet und Gesangbuch.

Eine vermehrte und mit vielen neuen ausgewählten
Lieder und Litaniën
zusammengesetzte Ausgabe

des

Hajoscher Gesangbuches.

BAJA, 1874.

Verlag des A. KOLLÁR.

Druck von Julius Sill in Baja.

Gnadenbild Maria in Hajos.

Szent Imre templom

A főoltár jelenlegi formája a kegyszoborral

A Köpenyes Mária
ábrázolást Korhecz
Zsuzsa festő-
restaurátorművész
készítette.

1900-ban Troll Ferenc az eredetileg fekete
oltárt fehérre márványoztatta,
aranyoztatta, és új szószéket is csináltatott

Szent Imre templom Mária Szent Szíve mellékoltár

„Trolí Ferencz vál. püspök, pécsi káptalani helynök, a pestmegyei Hajós község temploma javára 1000 forint értékű miseruhát és egyéb fölszerelési tárgyakat ajándékozott. A káptalani helynök már előzőleg is sok ezerekre menő összegeket adományozott szülőhelye ugyanezen templomának.,,

/Religio, 1896/

"Eltökélt szándékunk, hogy mindkét kegyhelyet (ti. Hajóst és Vodicát) nemcsak felkaroljuk, hanem lehetőleg tovább is fejlesztjük, hogy mindkettő minél több hittestvért, Mária-tisztelőt s bajbajutott lelket vonzzon. Az a célunk tehát, hogy ez a két kegyhely gyűjtőpontja legyen a további Mária-tisztelet nemes versenyének, — anélkül azonban, hogy a délibb vidék Máriagyüd régi kapcsolatát emiatt feladná — , hogy így a Szűz Anya kegyes pártfogását egyre jobban kiérdemelhessük."

Részlet Zichy Gyula érsek 1938-as körleveléből

KRASZNAI LAJOS

SZOBRASZKÖVÉSZ
EGYHÁZAKÖZVETÉSI MŰTEREM
Budapest, VI., Lehel-utca 14.
Telefon: 2-939-19,

Budapest, 1937. febr. 8.

Méltóságos Uram!

Mély tisztelettel értesitem, hogy b. sorait megkaptam. A Hajósi kegyszobor jövő hét folyamán elkészül, vgyis a faszobrászmunka már készen van, most csak a festés művészi kidolgozása van hátra az új restaurált részeknek és jövő héten a központi egyházművészeti hivatal jóváhagyása után szeretném február 23.-án kedden d.e. 11.19-es vonattal Kalocsára elhozni, Méltóságodnak bemutatni jóváhagyás végett és még aznap ha lehetséges délután Hajósra leszállítani. Tisztelettel kérném b. értesítését, hogy a jelzett időben jövetelem alkalmas, vagy más időben jöjjenek és a leszállítás hasonló módon történjen mint az ideszállítás és kérném nb. jóváhagyását a leszállítási költségekre vonatkozólag.

B. értesítése után Hajósra megírom jövetelemet, hogy fő tiszteletendő plébános ur a szállításhoz szükséges kocsi vagy autóról idejében gondoskodhasson.

Mély tisztelettel:

Krasznai Lajos
Krasznai Lajos

hogy a tisztelettel föltiszteltendő helytartóhoz
A Hajdúsi egyházközség részéről Dr. Dénes
művész Úr Imre Barokk festményre
sziválos festőművészek barátságát
Tudomásom ajánlani, aki szerény
árnyékosítás mellett valóban
előretérő tervet mutatva, be-
szűkítőben az olló, márványozás
festésére is volna ajánlatos.

Krasznai Lajos levele
Mosonyi Dénes
prelátushoz. 1937.
(KFL)
A Szent Imre-kép
festéséhez barátját
ajánlotta.

Kedves Pista Bétaim! Közönöm
ast a kedve írat, amelyet magygerin
munkaid átláshoz fés a által fe-
lytel.

A min remembe készült munkas
amely a hajósi meggyhely iránti érdeklötést
csak folyóni alkalmas, s ahhoz melege-
grobolódok.

Ast gondolom hogy el kellene láttatni
of korek is utózával!
Tegy s frömlélis tünzöndékel-.

üdvözöl teljes híveid

Dr. MÁTÉ-TÓTH JENŐ
ÜGYVÉD
M. KIR. KORMÁNYFÖTANÁCSOS
A KALOCSAI FÓKÁPTALAN ÜGYÉSZE

Kalocsa, 1887. II. 11.

A kegyzsobor 1988-1989-es restaurálása

153. kép. A szobor töredékei feltárt és konzervált állapotban

157. kép. Az alumínium vázra felcsavarozott eredeti töredékek és az új kiegészítések

KÉRJÜK HIRDETNI ÉS KIFÜGGESZTENI!

Ős Kalocsa völgyes árnyán,
hol a szellők puha szárnyán
reng a nyárfa, fűz,
hol szőlő föld bérce, ormot:
ott fehérlik karcsú tornyod,
szép hajósi Szűz.

Itt mosolygsz a völgy szívében,
zöld liget remény-színében
titkos égi Kincs . . .
Te vagy éltünk üdv. sugára!
Bánatunk zord borújára
fényt, vigaszt Te hintsz!

**Zarándokoljunk Hajósra!
a csodatevő Szűz kedvelt kegyhelyére!**

Az évente szokásos hajósi kegyelmi
Nagybúcsú alkalmával — a béke
égi ajándékának kiesdeklésére —
meghívunk mindenkit szeretettel a
Kegyoltár számolyához!

PROGRAMM:

Május 19-én, Pénteken:

Beevezető ájtatosságként: este 8 óraker Jézus Szíve Litánia, majd körmenetileg
a Kálvárián keresztúti ájtatosság és Nep. szt. János ereklyéjének tisztelete.

Május 20-án, Szombaton:

1/8 óraker énekes mise.
10 óraker ünnepélyes nagymise papi segédlettel.
11 óraker magyar szentbeszéd.
3-4-ig d. u. közös szentégimádási óra a kitett legméltóságosabb Oltáriszent-
ség előtt.
5 óraker magyar szentbeszéd és közös Rózsafüzér ájtatosság.
8 óraker magyar szentbeszéd.
1/29 óraker Loretói Litánia, majd gyertyás körmenet Szűz Mária szoborral,

Május 21-én, Vasárnap:

5-10 óráig óránként énekes nagymise.
8 óraker magyar szentbeszéd a Kálvárián, utána **ünnepélyes tábori szent-
mise**, melynek végeztével Szentséges körmenet.
10 óraker német szentbeszéd és nagymise.
8 óraker este-befejező ájtatosságként Loretói Litánia.

Gyónási alkalom: reggel 5-12 óráig, d. u. 3-8-ig.

Áldozási alkalom: egész délelőtt folyamán.

Kegy tárgyak megáldása: minden szentbeszéd után.

Újítások az 1940-es
években

Köszönöm a figyelmet!

